

แนวทางการดำเนินงานทันตสาธารณสุขสำหรับพื้นที่ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

โครงการขับเคลื่อนระบบส่งเสริมสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัยเพื่อเสริมสร้างให้มีสุขภาพช่องปากที่ดีอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัด

1. เด็กอายุ 3 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก ร้อยละ 50
2. เด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ (caries free) ร้อยละ 75

เป้าหมายกิจกรรม/ผลผลิต (Output)

เป้าหมายผลผลิต	จำนวน	หน่วยนับ
1. ธรรมนูญ “ลูกรักฟันดี...เริ่มที่ครอบครัว”	1	ครั้ง
2. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรมตามมาตรการเพื่อสนับสนุนการยกระดับคุณภาพสพด. (4D) เพื่อเด็กปฐมวัย ผ่านเกณฑ์ประเมิน สพด. 4D ของกรมอนามัย ระดับ C ขึ้นไป (<i>บูรณาการ cluster</i>)	10	ร้อยละ
3. Best practice การขับเคลื่อนงานการดูแลสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์และหญิงหลังคลอดตามมาตรฐานอนามัยแม่และเด็ก	1	เรื่อง
4. สื่อสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพช่องปากในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ในหน่วยบริการ	1	รายการ
5. สื่อสร้างเสริมความรู้ด้านสุขภาพช่องปากเด็กปฐมวัย	2	รายการ

เป้าหมายผลลัพธ์ (Outcome)

เป้าหมายผลลัพธ์	จำนวน	หน่วยนับ
1. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปาก	70	ร้อยละ
2. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากและขัดทำความสะอาดฟัน	55	ร้อยละ
3. เด็กอายุ 3 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก	50	ร้อยละ
4. เด็กอายุ 3 ปี ปราศจากฟันผุ (caries free)	75	ร้อยละ
5. เด็กอายุ 0 - 2 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก	55	ร้อยละ
6. เด็กอายุ 3-5 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก	55	ร้อยละ

สถานการณ์

สาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษาสุขภาพช่องปากกลุ่มหญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัย มีทั้งปัจจัยภายในและภายนอก พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นโรคเหงือกอักเสบและโรคปริทันต์บางส่วนเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยาและฮอร์โมน มีความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาสุขภาพช่องปากของเด็กในครรภ์และการคลอด ส่วนกลุ่มเด็กปฐมวัย โรคฟันผุมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เกิดจากพฤติกรรมการแปรงฟัน การรับประทานอาหาร และปัจจัยอื่น ๆ ร่วมกับการเข้าถึงบริการของกลุ่มหญิงตั้งครรภ์และกลุ่มเด็กปฐมวัยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ จากผลการดำเนินงานในระบบ Health Data Center กระทรวงสาธารณสุข ณ วันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2567 พบว่า หญิงตั้งครรภ์ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากและขัดทำความสะอาดฟัน ร้อยละ 27.84 (เป้าหมายร้อยละ 50) เด็กอายุ 0 - 2 ปี และเด็กอายุ 3-5 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก ร้อยละ 45.59 และ 53.10 ตามลำดับ (เป้าหมายร้อยละ 55) เด็กอายุ 3 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก ร้อยละ 43.04 (เป้าหมายร้อยละ 50) และมีปัญหาโรคฟันผุ ร้อยละ 25.26 ดังนั้น การให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์ตั้งแต่ช่วงตั้งครรภ์ หลังคลอดและการดูแลเด็กปฐมวัยจึงมีความสำคัญเป็นรากฐานให้เกิดการมีสุขภาพช่องปากและสุขภาวะที่ดี ตลอดจนลดโอกาสเกิดปัญหาสุขภาพช่องปากและการสูญเสียฟันในอนาคตได้

สำนักทันตสาธารณสุข จึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพช่องปากแบบมีส่วนร่วมเพื่อหญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัยมีสุขภาพช่องปากที่ดีอย่างยั่งยืน เพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ หญิงหลังคลอดและเด็กปฐมวัยมีสุขภาพช่องปากที่ดี เข้าถึงบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากที่เหมาะสม โดยดำเนินงานบูรณาการตั้งแต่คลินิกฝากครรภ์คุณภาพ คลินิกเด็กสุขภาพดี สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมไปถึงการดำเนินงานในระดับชุมชนเพื่อเพิ่มความรอบรู้ด้านสุขภาพช่องปาก โดยพัฒนาองค์ความรู้ ระบบเฝ้าระวังสุขภาพช่องปาก และสื่อสารประชาสัมพันธ์การดูแลสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์ หญิงหลังคลอด เด็กปฐมวัย และผู้ดูแล ร่วมกับภาคีเครือข่าย และสนับสนุนให้กลุ่มเป้าหมายได้รับการส่งเสริมสุขภาพช่องปากอย่างครอบคลุมและมีคุณภาพหรือการส่งต่อเพื่อรักษาตามความจำเป็นต่อไป

กรอบการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2568

ปี 2568		หญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัย มีสุขภาพช่องปากดี		
ตัวชี้วัด/ ค่าเป้าหมาย	เด็ก 3 ปี ปราศจากโรคฟันผุ (Caries free) ร้อยละ: 75.0 และ ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก ร้อยละ: 50.0			
กลยุทธ์	สร้างความรอบรู้ ด้านสุขภาพช่องปากในหญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัย	พัฒนาเครือข่ายและจัดการสิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อการมีสุขภาพช่องปากที่ดี	เพิ่มการเข้าถึงบริการ ตามชุดสิทธิประโยชน์	
มาตรการ	<ul style="list-style-type: none"> ขับเคลื่อนและขยายผล การสร้างเสริมความรู้ความรอบรู้ และพฤติกรรมสุขภาพช่องปากที่พึงประสงค์ รณรงค์สื่อสารความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก (Campaign) 	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาศักยภาพเครือข่าย การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพช่องปากในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ผ่านมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ขับเคลื่อน กำกับติดตาม และประเมินผล 	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาคุณภาพการให้บริการ สุขภาพช่องปากในหน่วยบริการสุขภาพ (ANC PP WCC) พัฒนาระบบเฝ้าระวังสุขภาพช่องปากในเด็กปฐมวัย อายุ 0-2 ปี พัฒนาศักยภาพทันตบุคลากรและบุคลากรทางการแพทย์ ในการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก สื่อสารความรู้สิทธิประโยชน์ตามกลุ่มวัย 	
โครงการสำคัญ	โครงการขับเคลื่อนระบบส่งเสริมสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัยเพื่อเสริมสร้างให้มีสุขภาพช่องปากที่ดีอย่างยั่งยืน			
กิจกรรม	<ol style="list-style-type: none"> รณรงค์ “ลูกรักฟันดี...เริ่มที่ครอบครัว” ผลิตสื่อสร้างเสริมสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์หญิงหลังคลอด และเด็กปฐมวัย 	<ol style="list-style-type: none"> ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้นแบบด้านสุขภาพช่องปากสังกัดเอกชน/ กทม. (บูรณาการ 4D) สนับสนุนการดำเนินงานโครงการมหัศจรรย์ 1,000 วันสู่ 2,500 วัน (บูรณาการ) 	<ol style="list-style-type: none"> ถอดบทเรียนรูปแบบบริการการส่งเสริมสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์และหญิงหลังคลอดร่วมกับภาคีเครือข่าย 	
ผลผลิต/ ผลลัพธ์ small success	ไตรมาส 1-2 <ul style="list-style-type: none"> หญิงตั้งครรภ์ ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก ร้อยละ 50.0 หญิงตั้งครรภ์ ได้รับการตรวจและฉีดวัคซีนลด ร้อยละ 27.0 เด็ก 3 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก ร้อยละ 25.0 เด็กอายุ 0 - 2 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก ร้อยละ 27.0 สื่อสารเสริมความรู้ด้านสุขภาพช่องปาก 	ไตรมาส 3-4 <ul style="list-style-type: none"> หญิงตั้งครรภ์ ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก ร้อยละ 70.0 หญิงตั้งครรภ์ ได้รับการตรวจและฉีดวัคซีนลด ร้อยละ 50.0 เด็ก 3 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก ร้อยละ 50.0 เด็กอายุ 0 - 2 ปี ได้รับการตรวจสุขภาพช่องปาก ร้อยละ 55.0 ร้อยละ 10 ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เข้าร่วมกิจกรรมตามมาตรการเพื่อสนับสนุนการยกระดับคุณภาพ (4D) เพื่อเด็กปฐมวัย ผ่านเกณฑ์ประเมิน สวท. 4D ของกรมอนามัย ระดับ C ขึ้นไป 		

กิจกรรมการดำเนินงาน	บทบาท ส่วนกลาง	บทบาท ศูนย์อนามัย	บทบาท สสจ.	บทบาท อบจ.
โครงการขับเคลื่อนระบบส่งเสริมสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์และเด็กปฐมวัยเพื่อเสริมสร้างให้มีสุขภาพช่องปากที่ดีอย่างยั่งยืน				
กิจกรรมหลัก 1 บูรณาการองค์รภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน (Partnership)				
1.1 รณรงค์ “ลูกรักฟันดี...เริ่มที่ครอบครัว”	จัดกิจกรรมรณรงค์ “ลูกรักฟันดี...เริ่มที่ครอบครัว”	<ul style="list-style-type: none"> ร่วมจัดรณรงค์ “ลูกรักฟันดี...เริ่มที่ครอบครัว” ประชาสัมพันธ์กิจกรรม 	ประชาสัมพันธ์กิจกรรม “ลูกรักฟันดี...เริ่มที่ครอบครัว”	ประชาสัมพันธ์กิจกรรม “ลูกรักฟันดี...เริ่มที่ครอบครัว”
1.2 ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปากในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	<ul style="list-style-type: none"> ทบทวนคำสั่ง จัดประชุมฯ 	○	○	○
กิจกรรมหลัก 2 พัฒนาระบบบริการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคด้วยเทคโนโลยีขั้นสูง (Building Capacity)				
2.1 ประชุมเชิงปฏิบัติการยกระดับเครือข่ายสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ 4D	<ul style="list-style-type: none"> ประชุมเชิงปฏิบัติการยกระดับเครือข่ายสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ 4D (บูรณาการ) 	<ul style="list-style-type: none"> ประชาสัมพันธ์ให้เครือข่าย สพต. เข้าร่วมกิจกรรม จัดประชุมพัฒนาศักยภาพครูผู้ดูแลเด็ก (Onsite/Online) นิเทศติดตามเยี่ยมเสริมพลัง 	<ul style="list-style-type: none"> ประชาสัมพันธ์ให้เครือข่าย สพต. เข้าร่วมกิจกรรมพร้อมส่งรายชื่อ สพต. ให้กับส่วนกลาง (ด้านสุขภาพช่องปาก : ตรวจฟัน เคลือบฟลูออไรด์ และจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> ประชาสัมพันธ์ให้เครือข่าย สพต. เข้าร่วมกิจกรรมพร้อมส่งรายชื่อ สพต. ให้กับส่วนกลาง (ด้านสุขภาพช่องปาก : ตรวจฟัน เคลือบฟลูออไรด์ และจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

กิจกรรมการดำเนินงาน	บทบาท ส่วนกลาง	บทบาท ศูนย์อนามัย	บทบาท สสจ.	บทบาท อบจ.
	<ul style="list-style-type: none"> นิเทศติดตามเยี่ยมเสริมพลังเครือข่าย สพด. ด้านสุขภาพ ๔ ภาค 	<p>เครือข่าย สพด. ด้านสุขภาพ (4D)</p>	<p>ส่งเสริมสุขภาพช่องปากภายใต้แนวคิด ป.ต.ท ใน สพด.)</p> <ul style="list-style-type: none"> นิเทศติดตามเยี่ยมเสริมพลังเครือข่าย สพด. ต้นแบบด้านสุขภาพ (4D) 	<p>ช่องปากภายใต้แนวคิด ป.ต.ท ใน สพด.)</p> <ul style="list-style-type: none"> นิเทศติดตามเยี่ยมเสริมพลังเครือข่าย สพด. ต้นแบบด้านสุขภาพ (4D)
2.2 ถอดบทเรียนรูปแบบการจัดการบริการการส่งเสริมช่องปากหญิงตั้งครรภ์และหญิงหลังคลอด	<ul style="list-style-type: none"> ทบทวนแนวทางการดูแลสุขภาพช่องปากหญิงตั้งครรภ์และหญิงหลังคลอดตามมาตรฐานอนามัยแม่และเด็ก จัดประชุม ฯ 	<ul style="list-style-type: none"> ร่วมประชุมฯ และร่วมประสานเครือข่าย ผลักดันนโยบาย Fee Schedule ในหน่วยบริการภาครัฐ และเอกชน นิเทศติดตามการดำเนินงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ร่วมประชุมฯ และร่วมประสานเครือข่าย ดำเนินการตามนโยบาย FS ในหน่วยบริการที่รับผิดชอบ 	<ul style="list-style-type: none"> ร่วมประชุมฯ และร่วมประสานเครือข่าย สนับสนุนและดำเนินการตามนโยบาย FS ในหน่วยบริการที่รับผิดชอบ
กิจกรรมหลัก 3 พัฒนากลไกการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคที่มีคุณภาพโดยการยกระดับสุขภาพประชาชน (Investment)				
3.1 ผลิตสื่อสาริตการสร้างความเสริมสุขภาพในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ในหน่วยบริการ	<ul style="list-style-type: none"> จัดทำสื่อและประชาสัมพันธ์ 	<ul style="list-style-type: none"> ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานในพื้นที่ได้รับทราบและใช้งาน 	<ul style="list-style-type: none"> นำสื่อไปใช้งานและประชาสัมพันธ์ให้กับผู้สนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> นำสื่อไปใช้งาน และประชาสัมพันธ์ให้กับผู้สนใจ
3.2 ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์การสร้างความรอบรู้ด้านการดูแลสุขภาพช่องปากเด็กปฐมวัยในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	<ul style="list-style-type: none"> จัดทำสื่อและประชาสัมพันธ์ 	<ul style="list-style-type: none"> ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานในพื้นที่ได้รับทราบและใช้งาน 	<ul style="list-style-type: none"> นำสื่อไปใช้งานและประชาสัมพันธ์ให้กับผู้สนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> นำสื่อไปใช้งาน และประชาสัมพันธ์ให้กับผู้สนใจ

ผู้ประสานงาน

กลุ่มพัฒนาทันตสุขภาพเด็กปฐมวัยและวัยเรียน ☎ โทร 0 2590 4204, 0 2590 4208

ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง	อีเมล
นางกรกมล นิยมศิลป์	ทันตแพทย์เชี่ยวชาญ	Kornkamol.n@anamai.mail.go.th
นางปฐมมา เชาวณเมธา	ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ	Patama.c@anamai.mail.go.th
นางสาวอรฉัตร คุรุรัตน์	ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ	orachad.g@hotmail.co.uk
นางสาวพรชเนตต์ บุญคง	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ	phonchanet@gmail.com
นางสาวปาจรรย์ภัทร นาควารี	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	pachareeyaphat.n@gmail.com
นางสาววีรยา กัญหารัตน์	นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ	weraya.k@anamai.mail.go.th